

WAT ZIJN MAGIËRS?

Mattheüs 2

1. Toen nu Jezus geboren was in Bethlehem, in Judea, in de dagen van koning Herodes, zie, wijzen uit het oosten kwamen in Jeruzalem aan,
2. en zeiden: Waar is de Koning van de Joden die geboren is? Want wij hebben Zijn ster in het oosten gezien en zijn gekomen om Hem te aanbidden.
11. En toen zij in het huis kwamen, vonden zij het Kind met Maria, Zijn moeder, en zij vielen neer en aanbaden Het. Zij openden hun schatkisten en brachten Hem geschenken: goud en wierook en mirre.

Wat zijn magiërs?

In Mattheüs 2:1 staat dat er wijzen uit het oosten in Jeruzalem aankwamen. Het Griekse woord voor een wijze is magos (μάγος). In plaats van wijzen zou ook in goed Nederlands vertaald kunnen worden met magiërs. Van het Griekse woord is ook ons woord magie afgeleid. Daarbij denken wij aan tovenaars en die werden destijds ook zo genoemd. Maar zij niet alleen. Het woord staat ook voor astrologen.

In het oude oosten waren sterrenkundigen (astronomen) tevens sterrenwichelaars (astrologen). Zij stelden hun kennis van sterren en planeten in dienst van de astrologie. Het waren de geleerden, de wetenschapsmensen van het oude oosten. Soms waren ze ook arts en werden mede daarom wijzen genoemd.

Voor hun kennisniveau en werk moeten we gebruik maken van gegevens uit de eeuwen voorafgaand aan onze jaartelling. Zonder in teveel details te treden, gaat het er om, dat de hemellichamen door hen gezien werden als de exponenten van goddelijke machten. We zien dat bijvoorbeeld ook in Handelingen 14:12, waar Barnabas met Jupiter en Paulus met Mercurius wordt geïdentificeerd. Kennis en studie van alle hemelverschijnselen en de interpretatie daarvan was voor hen dus een manier om te communiceren met hun goden. Daarom waren ze meestal aan het hof van een koning te vinden, zoals het boek Daniël ons ook laat zien. Astronomie en astrologie waren onderling verweven en nog niet gescheiden zoals tegenwoordig.

In de stand van de sterren meende men dus boodschappen van hun goden te kunnen lezen omtrent toekomstig heil of onheil. De kennis daarvan werd dan ook hoog aangeslagen. Veelal waren deze mensen dan ook priester. Vanuit de Babylonische cultuur is bekend, hoe zij vanuit hun tempel op een hoge toren, een ziggoerat (zoals de toren van Babel) de sterren bestudeerden. Wat lazen ze dan in de sterren? Op een gevonden kleitablet uit Mesopotamië komt bijvoorbeeld de volgende aantekening voor: 'Veertiende dag van deze maand: Venus onzichtbaar, de maan verduisterd: ongeluk voor Elam en Syrië, vrede in ons land'. Er zijn intussen tienduizenden kleitabletten gevonden met gegevens over waarnemingen.

Hun kennis van zaken op astronomisch gebied was overigens wel bewonderenswaardig groot. Belangrijke verschijnselen, zoals zons- en maansverduisteringen en conjuncties (samenstanden) van sterren en planeten, konden zij voorspellen, wel vierhonderd jaar van tevoren en tot op vier dagen nauwkeurig, zoals uit gevonden documenten is gebleken.

Wie zijn de wijzen uit Mattheüs 2?

Mattheüs 2 verschaft ons geen precieze informatie over hun herkomst. Er wordt slechts gezegd dat zij uit het oosten komen. Dat is een nogal rekbaar begrip. Men heeft wel gedacht aan Arabische en Chaldeese astrologen, dus uit Chaldea aan de Perzische golf, maar ook aan magiërs uit het noordelijker gelegen Babel of uit Perzië. Ook in India en China werd astrologie bedreven. Deze laatste twee landen vallen wellicht af omdat ze wel erg ver weg liggen voor een tocht naar Judea. Ook lijkt hun interpretatie in Judea te moeten zijn dan moeilijk verklaarbaar.

Babel ligt qua afstand en mate van beoefening van astrologie voor de hand. Alleen is het wat vreemd, dat de magiërs als wetenschappers van toen, helemaal niets van de staatkundige situatie

in Judea of Palestina afweten. Je zou dat wel verwachten omdat Babel nu ook weer niet zover van Palestina aflag. Ze zoeken een geboren Koning, maar ze gaan niet naar het paleis van koning Herodes, waar ze het Kind konden verwachten. Het lijkt er op, dat ze niet eens weten dat Herodes koning is. Dat Herodes nogal wreed en wraakzuchtig is ten aanzien van rivalen die het op zijn troon hebben gemunt schijnen zij evenmin te weten.

Dan Perzië, het huidige Iran, dat verder weg ligt. De magiërs uit Perzië stonden even hoog aangeschreven als die uit Babel en waren even goed ontwikkeld. Zij kunnen nazaten zijn geweest van leerlingen van Zoroaster (circa 1000 v.Chr.) die voorspeld had, dat er ooit een koning zou opstaan die over alle volken zou heersen en die een afstammeling van Abraham zou zijn.¹ De benaming 'magi' wordt in literatuur uit de tijd voor Christus vooral gebruikt voor deze Zoroastrische priesters.

Al heel vroeg in de geschiedenis van de kerk meenden christenen, dat de wijzen uit Perzië kwamen. Christenen in de catacomben van Rome schilderden de wijzen met Perzische gewaden (typerende mutsen en broeken). Ook veel kerkvaders meenden dat de wijzen uit Perzië kwamen. Maar baseerden zij hun mening op overgeleverde verhalen uit de eerste helft van de eerste eeuw? Dat is niet bekend. Volksverhalen zijn vaak niet gebaseerd op feiten. Toen Marco Polo op zijn reis naar China (van 1271-1295) in Perzië was, in het plaatsje Saveh, kreeg hij van bewoners daar te horen, dat de wijzen vanuit die plaats aan hun reis begonnen waren. In Perzië (Iran) doen nog steeds verschillende volksverhalen hierover de ronde. Maar uiteindelijk kan dit allemaal legendevorming zijn.

Conclusie.

Er kan niet met zekerheid vastgesteld worden waar de wijzen vandaan kwamen. Er zijn inmiddels talloze boeken en artikelen met even zoveel theorieën over gepubliceerd en bediscussieerd, maar verder dan dat komt het niet. Hooguit zou gesteld kunnen worden dat het meest waarschijnlijk magiërs uit Babel of ergens uit Perzië waren.

Mattheüs volstond met 'uit het oosten'. Dat is blijkbaar voor de lezer voldoende. Hij noemt ook geen datum waarop de ster in het oosten verscheen. Met het woord 'zie' in vers 1 plaatst Mattheüs wel een uitroep teken bij de aankomst van de wijzen in Jeruzalem. Het oude Woord uit Micha is onmisbaar om hen in Bethlehem te krijgen. Uiteindelijk bracht God hen zelf bij Zijn Zoon als teken, voorbode en eersteling van de toekomstige omvangrijke bekeerling van heidenen.

¹ De verwachting van een komende wereldheerser in Judea is overigens ook bij Romeinse historici uit de tweede eeuw voor Christus, zoals Suetonius, te lezen.